

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Kazimierz Klugiewicz

SSN Andrzej Stępka

w sprawie L. H.

skazanej z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k.

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 29 czerwca 2023 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 1 lutego 2022 r., sygn. akt VII Ka 658/21

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Białymstoku

z dnia 25 maja 2021 r., sygn. akt III K 1070/20

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę L. H. przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

L. H. została oskarżona o popełnienie trzech występków: z art. 286 § 1 k.k., z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. oraz z art. 286 § 1 k.k. (akt oskarżenia -k. 371-375).

Sąd Rejonowy w Białymstoku rozpoznał sprawę oskarżonej na rozprawie w dniach 28 stycznia 2021 r. i 18 maja 2021 r., po czym zamknął przewód sądowy i na

zasadzie art. 411 § 1 k.p.k. odroczył wydanie wyroku do dnia 25 maja 2021 r. (protokoły rozprawy - k. 399-402, k.405-407). Na rozprawie w dniu 25 maja 2021 r., na którą nie stawiała się żadna ze stron procesu, Przewodniczący po sporządzeniu i podpisaniu skazującego wyroku odstąpił od jego ogłoszenia z uwagi na brak stron i publiczności (protokół ogłoszenia wyroku - k. 408).

Na wniosek obrońcy L. H. sporządzone zostało pisemne uzasadnienie wyroku. W złożonej następnie apelacji, obrońca L. H. zaskarżył wyrok w całości i podnosząc zarzuty obrazy przepisów prawa procesowego - art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 369 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 193 § 1 k.p.k. oraz zarzuty błędów w ustaleniach faktycznych, wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie L. H. od popełnienia zarzucanego jej czynu (k. 421- 430).

Zarządzeniem Przewodniczącego III Wydziału Karnego Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 1 lipca 2021 r., wniesiona przez obrońcę apelacja została przyjęta, a następnie w dniu 20 lipca 2021 r. przesłana wraz z aktami sprawy do Sądu Okręgowego w Białymstoku (k. 420, 435).

Sąd Okręgowy w Białymstoku po rozpoznaniu tej apelacji wyrokiem z dnia 1 lutego 2022 r., sygn. akt VIII Ka 658/21, utrzymał zaskarżony wyrok w mocy oraz zwolnił L. H. od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze (k. 446).

Od wyroku tego obrońca L. H. złożył kasację, w której zarzucił naruszenia przepisów art. 7 k.p.k. w zw. z art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., podnosząc nierzetelność przeprowadzonej kontroli odwoławczej w aspekcie rozpoznania podniesionych w apelacji zarzutów kwestionujących oddalenie wniosku dowodowego oraz poczynione ustalenia faktyczne. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym (L 549-552). Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 11 stycznia 2023 r., sygn. akt IV KK 532/22, oddalił tę kasację jako oczywiście bezzasadną (k. 588).

Kasację od powyższego wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku na korzyść skazanej L. H. złożył Prokurator Generalny. Zaskarżając ten wyrok w całości. Zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego - art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k., polegające na niezasadnym rozpoznaniu wniesionej przez obrońcę L. H. apelacji i

utrzymaniu zaskarżonego wyroku Sądu I instancji w mocy, w sytuacji, gdy została ona wniesiona od wyroku, który nie został ogłoszony zgodnie z art. 418 § 1 k.p.k. w zw. z art. 100 § 1 k.p.k., a zatem nie istniał w sensie prawnym, co czyniło apelację niedopuszczalną wobec braku substratu zaskarżenia i nakazywało Sądowi odwoławczemu pozostawienie wniesionego środka odwoławczego bez rozpoznania. Podnosząc ten zarzut **wniósł** o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest oczywiście zasadna.

Bezspornym jest, że zasadniczym warunkiem dopuszczalności wniesienia środka odwoławczego jest istnienie substratu zaskarżenia, którym jest przedmiot rozstrzygnięcia. W niniejszej sprawie przedmiotem zaskarżenia zwykłym środkiem odwoławczym byłby wydany w dniu 25 maja 2021 r. wyrok Sądu Rejonowego w Białymstoku. Z regulacji zawartych w rozdziałach 11, 12 i 47 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego wynika, że proces wyrokowania składa się z kilku etapów. Należą do nich: narada, do której sąd przystępuje niezwłocznie po wysłuchaniu głosów końcowych (art. 408 k.p.k.), sporządzenie wyroku na piśmie i zawarcie w nim ściśle określonych elementów, co następuje niezwłocznie po ukończeniu głosowania, odbywającego się w czasie narady (art. 412 k.p.k. i art. 413 k.p.k.), podpisanie wyroku (art. 113 k.p.k.) oraz jego ogłoszenie, które ma miejsce po podpisaniu (art. 100 § 1 k.p.k. i art. 418 k.p.k.). Jeżeli chodzi o orzekanie na rozprawie, ustne ogłoszenie wyroku jest jednym z warunków związanych z obowiązywaniem orzeczenia, tj. jednym z aspektów jego funkcjonowania w porządku prawnym. Należy podkreślić, że wszystkie wyżej podane etapy procesu wyrokowania są równie doniosłe z punktu widzenia jego treści, a co za tym idzie, w sposób tak samo rygorystyczny powinny być przestrzegane regulacje dotyczące każdego z nich. Każdy z tych elementów procesu wyrokowania, jak słusznie wskazuje skarżący, ma charakter samodzielny i odgrywa istotną, a przy tym autonomiczną rolę w procesie powstawania wyroku. Co za tym idzie żaden z nich nie powinien być pominięty, a brak którejkolwiek z nich powoduje określone skutki procesowe. Brak narady i głosowania nad wyrokiem skutkuje naruszeniem odpowiednich norm procesowych - art. 408 k.p.k. i art. 109-111 k.p.k. i w tym

aspekcie uchybienia te należy rozważać w kontekście względnej przyczyny odwoławczej. Z kolei niepodpisanie sporządzonego wyroku, jako uchybienie normie z art. 113 k.p.k., stanowi o zaistnieniu bezwzględnej przyczyny odwoławczej, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 6 k.p.k.

Niezwyczajnie doniosłą rangę ustawodawca nadał aktowi ogłoszenia wyroku. Zgodnie z art. 45 ust. 2 Konstytucji RP wyrok ogłaszany jest publicznie. Brak ogłoszenia wyroku lub równoważne z nim ogłoszenie wyroku w sposób nieprawidłowy stanowią najpoważniejsze naruszenia prawa, albowiem z ich prawidłową realizacją związany jest byt prawny takiego wyroku. Przy braku ogłoszenia, sporządzony i podpisany wyrok nie uzyskuje bowiem statusu wyroku w znaczeniu prawnym, jako, że nie został jeszcze wydany (por. np. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 9 czerwca 1999 r., II AKo 113/99, KZS 2000/3, poz. 57, postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 stycznia 2010 r., sygn. akt I KZP 19/11, OSNKW 2012, z. 1, poz. 3, z dnia 9 marca 2022 r., sygn. akt I KZP 8/21, Lex nr 3322326).

Niewątpliwie, co wynika z treści art. 418 § 1 k.p.k., ogłoszenie wyroku polega na publicznym odczytaniu części dyspozytywnej wyroku. W niniejszej sprawie, w protokole ogłoszenia wyroku przez Sąd I instancji z dnia 25 maja 2021 r. odnotowano, iż po sporządzeniu i podpisaniu wyroku, z uwagi na brak stron i publiczności, **odstąpiono od jego ogłoszenia**. Powyższe wskazuje, że Sąd Rejonowy w Białymstoku skorzystał z instytucji uregulowanej w art. 100 § 1a k.p.k., dopuszczając się tym samym rażącego naruszenia art. 100 § 1 k.p.k. i art. 418 § 1 k.p.k. które to przepisy podlegały bezwzględnemu zastosowaniu. **Słusznie wskazuje Prokurator Generalny, że dla wyroku ogłaszanego na rozprawie przewidziana jest jedynie ustna forma jego ogłoszenia**, natomiast uznanie wyroku za ogłoszony na podstawie art. 100 § 1a k.p.k., zastrzeżone jest jedynie dla orzeczenia wydanego na posiedzeniu jawnym. W zaistniałej sytuacji, oznacza to, że sporządzony i podpisany w dniu 25 maja 2021 r., po rozpoznaniu sprawy L. H. wyrok, wobec jego nieogłoszenia w sensie prawnym, nawet jeżeli zostanie włączony do akt sprawy, nie wywołuje skutków prawnych, w tym w szczególności nie uprawnia stron postępowania do wniesienia środka odwoławczego albo nadzwyczajnego środka zaskarżenia. W razie wniesienia takiego środka prezes sądu (przewodniczący

wydziału, upoważniony sędzia) powinien odmówić jego przyjęcia, a w wypadku jego błędnego przyjęcia i przekazania akt sprawy sądowi odwoławczemu albo Sądowi Najwyższemu, sąd ten powinien pozostawić wniesiony środek zaskarżenia bez rozpoznania - wobec braku substratu zaskarżenia. Jednocześnie konsekwencją powyższego winno być ponowienie w całości przewodu sądowego (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 grudnia 2020 r., sygn. akt II KK 148/20, Lex nr 3089629, z dnia 15 kwietnia 2021 r., sygn. akt II KK 111/21, Lex nr 3226697, z dnia 9 marca 2022 r., sygn. akt I KZP 8/21, Lex nr 3322326). Co za tym idzie, w niniejszej sprawie powinnością Sądu Okręgowego w Białymstoku – działającego jako sąd odwoławczy, było pozostawienie apelacji wniesionej przez obrońcę L. Ho. bez rozpoznania - na podstawie art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. - jako niedopuszczalnej z mocy.

Bez wątpienia, wadliwe procedowanie Sądu Okręgowego w Białymstoku w niniejszej sprawie miało istotny wpływ na treść orzeczenia. Doprowadziło również, wobec utrzymania w mocy „wyroku” Sądu Rejonowego w Białymstoku, do niekorzystnego dla L. H. wszczęcia postępowania wykonawczego, pomimo niezakończenia - wobec niewydania wyroku - prowadzonego wobec niej postępowania przed Sądem I instancji.

Na marginesie należy zauważyć, że w toku postępowania wykonawczego, Sąd Rejonowy w Białymstoku postanowieniem z dnia 28 marca 2023 r., sygn. akt III Ko 469/23, na podstawie art. 151 § 1 k.k.w., odroczył L. H. wykonanie orzeczonej w niniejszej sprawie kary roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, na okres 6 miesięcy, tj. do dnia 28 września 2023 r. (k. 656).

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Najwyższy z mocy art. 537 § 2 k.p.k. i art. 535 § 5 k.p.k. rozstrzygnął jak w wyroku.

E.W.

[ł.n]